

Biacsi Antal

AZ ÜZENET 8 ÉVE

A művelődés klasszikus örökségét védeni és folytatni

Megjelenésének nyolcadik évfolyamát zárja a szabadkai ÜZENET című irodalmi, művészeti, kritikai és társadalomtudományi folyóirat. Nyolc év — idő és alkalom ez arra, hogy részletesebben szóljunk az eltelt időszakról, a folyóirat eddig kifejtett munkásságáról. S idő arra is, hogy értékeljünk.

Rendkívül széles a skálája annak a területnek, amelyről a folyóirat tevékenysége kapcsán szólni lehet. Kezdve attól az önbizalmat ébresztő és öntudatot fejlesztő, művelődési igényt támasztó fölismeréstől, hogy ma már nemcsak a nagyvárosoknak lehetnek folyóirataik, egészen addig az egyszerű gyakorlati kérdésig, hogy mennyit, hány szerzőtől és ki mindenkitől közölt írást a folyóirat.

Írócsoportok és egyének által képviselt elképzelések és érdekek ütközése miatt több mint egyéves nyilvános vita után 1971. szeptember 1-én jelent meg az ÜZENET első száma. Ettől a naptól kezdve a folyóirat szerkesztősége évente 10 számot jelentetett meg ötíves átlagterjedelemmel. A folyóirat megjelenésével Szabadka és egész Vajdaság irodalmi és társadalmi-kulturális élete egy újabb dimenzióval gazdagodott. Szűkebb környezetében, Szabadkán, jelentős lendületet kapott az írói, publicisztikai, irodalomkritikai és társadalomtudományi alkotómunka, amelynek anyagi megvalósulásában a legjelentősebb lépés az, hogy a megírt művek nyomtatásban megjelenjenek és olvasókra találjanak.

Munkatársait illetően az ÜZENET mindvégig nyílt folyóirat maradt. A lap oldalai nyitva álltak mindazok számára — íróknak, művészeknek, közéleti személyeknek és társadalmi-politikai élet aktivistáinak — akik a folyóiratban kívánták kifejezni nézeteiket az irodalomról, művészetről, társadalmi-politikai kérdésekről, valamint művelődésünk időszerű problémáiról. Ahogyan meghirdetett célkitűzése szerint az ÜZENET, kulturális és osztársadalmi tevékenységében nem zárkózott „elefántcsonttoronyba”, hanem igyekezett szervesen beépülni a humánus emberi élet tárgyi és eszmei megvalósulásának mindennapjába, ugyanúgy elkerülte a

nemzetiségi bezárkózás, a monokultúra jelenségeit is. Nemcsak azért, mert külön rovatban — Kézfogások címmel — minden számban fordításban kísérte Jugoszlávia valamennyi nemzetének és nemzetiségének alkotásait (az évenként megjelenő 225—300 cikk és egyéb írás közül 30—60 jelent meg fordításban, s a 90—130 szerző közül 15—25 munkája íródott szerbhorvátul vagy valamilyen más nyelven), hanem azért is, mert a szerkesztés öngazgatási alapon való demokratizálódásával és teljes nyíltsággal azok a munkatársak iránt, akik az öngazgatás és a szocializmus haladó kulturális politikájáért, országunk nemzetének és nemzetiségeinek nyelvi egyenjogúságáért szálltak síkra és méltón képviselték írásaikban azt az elvet, amely az itt élő népek és nemzetiségek kultúrájának egyenjogú fejlődését valósítja meg; a szerkesztőség igyekezett a folyóiratban mindvégig realista, valóságábrázoló, a legszélesebb olvasótábor számára is olvasható, érthető és időszzerű írásokat közzétenni — legyen az vers, széppróza, tanulmány, kritika vagy vitacikk.

Ilyen vonatkozásban elkötelezett folyóirat az ÜZENET: szabadkai magyar nyelvű folyóirat vajdasági, jugoszláviai, szocialista, öngazgatási és valóságábrázoló verettel. Ebben a felfogásban gazdagította és gazdagítja olvasóinak és környezetének művelődési életét, azzal a szilárd meggyőződéssel, hogy hamis az a nézet, mely minden vidéki megnyilvánulást eleve „provinciálisnak” bélyegez. Mert, ahogyan Illyés Gyula írja egy helyütt: „A világmindenségről hetet-havat összecacsoghatunk, a provinciánkról nem; ott az első hazug szóra megnyílik a föld.”

Az ÜZENET számára elfogadhatatlanok az öncélú, akademiázó, időn és téren kívüli, lényeghomályosító kísérletezések. A hozzá hasonló folyóiratok életre hívásának értelme abban van, hogy abban az időben és környezetben, azért az időért és környezetért éljenek, amelyben megjelennek. Az adott időnek és környezetnek legyenek a kortanúi. Ezáltal, mint annyi más hasonló és igen mostoha anyagi sorsban tengődő kiadvány, az ÜZENET is újonnan bizonyosságot tett arról, hogy a vidéki folyóiratok, a vidéken született, nagy lelkesedéssel, társadalmi munkában ott is szerkesztett, a szűkebb pátria szellemével és általában a valósággal átítatott, szerény ambíciókkal megjelenő folyóiratok, környezetüknek elsősorban — de nem csak neki! — ma általában többet jelentenek és adnak is, mint a „nagy” folyóiratok a nagyvárosoknak, a metropolisoknak.

Természetesen egy folyóirat bemutatásánál nem lehet csupán az általánosságoknál maradni. Még kevésbé kellene ezt tenni, amikor a kiadvány nyolcadik évfolyamát zárja. El kell mondani, hogy egy-egy első verskísérlettől kezdve, a száz oldalt meghaladó kisregényig, színműig, társadalomrajzig megannyi szerző sokfajta és változatos tartalmú írása jelent meg az ÜZENET nyolc rovatában (Szépirodalom, Kézfogások, Avató, Örökség, Égtáj, Szempont, Alkotóműhely, Olvasónapló). De nem maradtak ki a képzőművészeink műmellékletei sem.

A folyóirat eddigi évi 12—12 számában évente átlagban 90—130 szerzőtől összesen 225—350 cikk és egyéb írás jelent meg. A kinyomta-

tott írások terjedelme a B/16-os formátumú lapban 700—900 nyomtatott oldalt tesz ki.

A cikkek és egyéb írások közül 180—300 mint eredeti íródott magyar nyelven 30—60 pedig fordítás volt. A magyar nyelven íródott művek szövege 600—760, a fordításban megjelenteké pedig 80—150 oldalt vett igénybe. Magyarul 75—105, szerbhorvátul vagy (ritkán) más nyelven 15—25 szerző írta munkáját.

Műfajok szerint 70—190 verset, 10—40 szépprózai írást, 50—80 tanulmányt, esszét, kritikát, krónikát, egyéb cikket és 60—80 könyvismertetést közölt átlagban évente az ÜZENET. A versek 40—120, a szépprózai írások 40—220, a tanulmányok, esszék, kritikák, krónikák és egyéb cikkek 320—520, a könyvismertetések pedig 130—180 oldalon jelentek meg.

A szerzők közül 25—60 szabadkai, 25—60 más vajdasági helységről való, 10—20 Vajdaságon kívüli jugoszláviai, 10—20 magyarországi, 1—3 pedig más európai országban él. Munkatársainak korát illetően egyaránt vannak képviselve az egészen fiatalok, a fiatalok, a közép és az idősebb nemzedék.

Indulásakor, munkatársaira vonatkoztatva, az ÜZENET kötelességének tartotta, hogy munkájába bekapcsolja a humán és műszaki értelmiség olyan képviselőit, akiknek mindennapos szorgos tudományos és kutatómunkája többet gyümölcsoz egy-egy egyetemi vagy főiskolai diplománál, doktori disszertációnál. E célkitűzését a folyóirat teljes egészében megvalósította. Bizonyíték erre a tanulmányok, szociográfiai riportok, dokumentumriportok, néprajzi írások és egyéb, más hazai folyóiratokban ritkán látott értekező prózák egész sora. Emellett meg kell említeni az úgynevezett „májusi” számokat, az egészen fiatalok számát, amelyekben csupán a tizen- és huszonevűek alkotásai kerültek bemutatásra. Ettől aligha van jobb serkentőmódszer a munkatársak toborzására és utánpótlására.

Az ÜZENET tudunkkal az egyedüli jugoszláviai magyarnyelvű folyóirat, amely nyolc éven keresztül, szinte megszakítás nélkül, az első számtól az utolsóig minden számban külön rovatban, Kézfogások címmel, bemutatta országunk nemzeteinek és nemzetiségeinek irodalmi alkotásait akkor is, amikor szépirodalmi műveket közölt fordításban, avagy ismertetéseket hozott, mint amikor rövid, de átfogó tanulmány-sorozatban sorra vette Vajdaság nemzeteinek és nemzetiségeinek háború utáni irodalmi fejlődését, valamint ismertetőt közölt a jugoszláviai albánok lírájáról.

Néhány szót szólva az olvasótáborról és az ÜZENET példányszámáról elmondhatjuk, hogy az elmúlt években egy-egy szám átlagban 700—800 példányban jelent meg. Ebből mintegy 440—480 kaptak az előfizetők, akiknek zömét a társultmunka-szervezetek kultúra animátorai, népszerűsítői toborozták. Az előfizetők mellett átlagban 80—100 példányt juttatott az ÜZENET munkatársainak, a társadalmi-politikai szervezeteknek, a kiadói tanács tagjainak és a könyvtáraknak, valamint

50—60 példányt cserepéldányként a testvérszerkesztőségeknek és azoknak a folyóiratszerkesztőségeknek, amelyekkel az ÜZENET kapcsolatot tartott fenn. A többi példányt a szerkesztőség a Forum könyvesboltjai és kirdendeltségei által bocsátotta forgalomba Vajdaságszerte.

Mindent összegezve: eddigi munkásságával az ÜZENET bebizonyította létjogosultságát, jóllehet fiatalsága miatt nem tudta mindig kikerülni a kezdőkre jellemző gyengeségeket és mulasztásokat. Kényszerhelyzetek és a helyes út keresése közben előfordultak kisebb esztétikai hibák, a tapasztalat hiányából származó gyengeségek, mulasztások és megingások. Elsősorban a szerkesztői munkának kellene még tudatosabbnak, szervezettebbnek és sokrétűbbnek lennie. A folyóirat olvasottságát is növelni kellene. Az új kultúrpolitika szellemében az eddiginél erősebb, „front-áttörési” kísérletekre van szükség. Nemcsak a már megszokott módon: író-olvasó találkozó, ÜZENET-est, terjesztés a kultúra népszerűsítői által a társult munka alapszervezeteiben, a munkásifjúság körében, hanem azzal is, és elsősorban, hogy tudatosabb és tervszerűbb szerkesztési politikával az írók és a különböző területeken tevékenykedő munkatársak figyelmét a munkásosztály problémáira irányítsa. A folyóiratban jónéhány jelentős és tartós értékű múltfeltáró tanulmány, szociográfia, dokumentumriport jelent meg az elmúlt időszakban. Viszont alig találunk olyan irodalmi alkotást, amely a szocialista öngazgatású társadalmat építő embert mutatja be. Jóllehet a jelen legalább olyan jelentős mint a gazdag munkásmozgalmi hagyományú múltunk.